

فصلنامه علمی رهیافت‌های سیاسی و بین‌المللی، شماره شایه: 1735-739X

دوره ۱۲، شماره ۱ (پیاپی ۶۳)، پاییز ۹۹

سنجش و تحلیل میزان آگاهی سیاسی درباره گروه ویژه اقدام مالی

علی باقری دولت‌آبادی*

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۱۰/۰۷

تاریخ تأیید: ۱۳۹۹/۰۴/۲۵

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی میزان آگاهی سیاسی دانشجویان دانشگاه یاسوج درخصوص گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیون‌های مربوطه و عوامل مؤثر بر آگاهی آنها است. فرضیه پژوهش بر آگاهی سیاسی بالایی دانشجویان درباره موضوع پژوهش تأکید دارد. برای سنجش این مساله از روش پیمایشی استفاده شده است. بدین ترتیب که با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۴۰۰ تن انتخاب شد و ۲۴ سؤال بسته در اختیار آنها قرار گرفت. پرسش‌نامه شامل چهار بخش و هر بخش دارای شش سؤال درباره گروه ویژه اقدام مالی، کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم، کنوانسیون مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی و کنوانسیون مبارزه با فساد بود. یافته‌های پژوهش نشان داد میزان آگاهی سیاسی دانشجویان در حد متوسط قرار دارد. بیشترین آگاهی سیاسی درباره گروه ویژه اقدام مالی و کمترین آگاهی سیاسی مربوط به کنوانسیون مبارزه با فساد بود. همچنین دانشجویان پسر به نسبت دانشجویان دختر و دانشجویان دانشکده علوم انسانی به نسبت سایر دانشکده‌ها آگاهی سیاسی بیشتری داشتند. علاوه بر این میزان آگاهی سیاسی دانشجویان با دو متغیر سن و میزان مصرف رسانه‌ای ارتباط معنا دار داشت، اما هیچ ارتباطی بین دو متغیر وضع اقتصادی خانواده‌ها و محل سکونت دانشجویان مشاهده نشد. **واژگان کلیدی:** گروه ویژه اقدام مالی، دانشجویان، آگاهی سیاسی، تروریسم، کنوانسیون.

صفحات: ۱۷۳-۲۰۱

* دانشیار گروه علوم

سیاسی، دانشگاه

یاسوج

abagheri@

yu.ac.ir

مقدمه

یکی از ملزومات تحقق جامعه مدنی و دموکراسی در جهان کنونی وجود شهروندانی با آگاهی سیاسی بالا است. این آگاهی بویژه برای نسل جوان که نقش اصلی را در پیشبرد برنامه‌های توسعه کشورها ایفا می‌کنند بیشتر حائز اهمیت است. ایران از جمله کشورهایی است که حدود نیمی از جمعیت آن را جوانان تشکیل می‌دهند و بواسطه رشد مؤسسات آموزش عالی در دو دهه اخیر تعداد دانشجویان در آن افزایش چشمگیر داشته است. این افزایش تعداد دانشجویان در حالی اتفاق است که شاخص‌های مربوط به سنجش وضعیت سیاسی آنها مطلوب نیست. دانشجویان در صورت وجود مجاری مناسب برای بیان دیدگاه‌ها و خواسته‌های سیاسی خود اصولاً نقش محوری در سلامت و ثبات سیاسی جامعه ایفا می‌کنند و در مواردی که به هر دلیلی احساس تعلق خود به نظام سیاسی حاکم و روندهای سیاسی جاری را از دست بدهند و احساس بیگانگی کنند، می‌توانند به عامل بی‌ثباتی در جامعه تبدیل شوند (امام جمعه‌زاده، ۱۳۹۸: ۱۱).

باتوجه به اینکه سیاسی بودن دانشجویان در حدی که در برابر سرنوشت خود و جامعه حساس باشد، نسبت به مسائل داخلی و خارجی و تحولات منطقه‌ای و بین‌المللی از بینش و تحلیل سیاسی برخوردار باشد؛ از جمله ضرورت‌های حیات سیاسی دانشجویان و لازمه توسعه کشور است (غفاری هاشجین، ۱۳۸۹: ۲۰۸). سنجش مداوم آگاهی سیاسی آنها نسبت به موضوعات اساسی جامعه ضرورتی غیرقابل چشم‌پوشی است. یکی از موضوعاتی که طی چند سال گذشته فضای سیاسی-اقتصادی ایران را متأثر از خود ساخته است بحث عضویت ایران در گروه ویژه اقدام مالی^۱ و کنوانسیون‌های چهارگانه ذیل آن است. با توجه به اینکه اکنون عضویت در گروه ویژه اقدام مالی و تصویب کنوانسیون‌های مربوطه به محل بحث و اختلاف جریان‌های سیاسی داخلی تبدیل شده و گروهی آن را تنها «راه فرار از تحریم‌ها» و «خودتحریمی» و گروهی دیگر آن را «برهم زنده استقلال سیاسی

کشور» و مخالف «فائده نفی سبیل» تلقی می‌کنند این سؤال پیش می‌آید که میزان آگاهی سیاسی جامعه ایران - و به طور خاص در اینجا دانشجویان به عنوان قشر پیشتاز جامعه - درباره گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیون‌های مذکور چقدر است؟ عوامل مؤثر بر آگاهی سیاسی آنها چیستند؟

نتایج پژوهش حاضر کمک می‌نماید تا فهم بهتری از میزان آگاهی سیاسی جامعه (در اینجا دانشجویان) نسبت به مهمترین موضوع سیاسی پیش روی تصمیم‌گیران کشور به دست آید و مشخص گردد آیا آگاهی سیاسی شهروندان در حدی هست که پیامدهای سیاسی - اقتصادی تصمیمات اتخاذ شده درباره عضویت در کنوانسیون‌های مربوط به گروه ویژه اقدام مالی را بپذیرند یا خیر؟ آیا لازم است به شهروندان جامعه توضیح بیشتری در این باره داده شود یا خیر؟ چه عواملی بر آگاهی سیاسی آنها مؤثر است و احتمالاً باید به آن توجه بیشتری شود؟ بدون شک اتخاذ تصمیمات مهم سیاسی بدون توجه به همراهی جامعه با آن تصمیم و پیامدهایش بر زندگی آنها می‌تواند علاوه بر آنکه میزان مشروعیت نظام‌ها را متأثر ساخته بر آینده و ثبات سیاسی کشورها تاثیرگذار باشد لذا سنجش میزان آگاهی سیاسی در شهروندان یک ضرورت انکارناپذیر است و انتخاب دانشگاهیان به عنوان یک نمونه موردی می‌تواند بسیار سودمند باشد.

پیشینه پژوهش

درباره سنجش آگاهی سیاسی دانشجویان و اقشار مختلف در ایران تنها پنج اثر به فارسی منتشر شده که در هیچ یک از این آثار آگاهی سیاسی دانشجویان در خصوص گروه ویژه اقدام مالی مورد پژوهش قرار نگرفته است همچنین از زمان نگارش این آثار زمان بسیاری می‌گذرد. سردارآبادی و همکاران (۱۳۸۲) به سنجش تاثیر رسانه‌های جمعی، فناوریهای نوین ارتباطی و ارتباطات فردی بر آگاهی سیاسی دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه تهران پرداخته‌اند. در این پژوهش نقش متغیرهای زمینه‌ای مورد بررسی قرار نگرفته است. گرانیامیه پور نعمتی (۱۳۹۳) نقش وبلاگ‌ها در شکل‌گیری آگاهی‌های سیاسی اجتماعی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته ارتباطات دانشگاه آزاد اسلامی را بررسی

کرده‌اند. عدم پرداختن به فضای مجازی در کل به جای تمرکز بر وبلاگ‌ها مشکل اصلی پژوهش فوق است. زیرا آنچه که طی سال‌های اخیر بیشترین نقش را در اطلاع‌رسانی به جوانان داشته است فضای مجازی است. واقف و رحمان زاده (۱۳۹۷) رابطه استفاده از اخبار رسانه ملی با سطح آگاهی سیاسی زنان در منطقه ۲ تهران را مشخص کرده‌اند. در پژوهش فوق نیز علت انتخاب شدن منطقه ۲ تهران به عنوان نمونه موردی مشخص نیست.

گذشته از این مساله بین مناطق جغرافیایی تهران به لحاظ سطح معیشت، سواد رسانه‌ای و... تفاوت‌های جدی وجود دارد که از آن غفلت شده است. مقالات مسعودنیا، مرادی و محمدی (۱۳۸۸) درباره تأثیر آگاهی سیاسی دانشجویان دانشگاه اصفهان بر تغییر نگرش آنها نسبت به مشروعیت نظام سیاسی و مقاله شهرام نیا و ملانی (۱۳۸۹) با عنوان تأثیر آگاهی سیاسی معلمان بر شرکت در انتخابات در اصفهان نیز با محدودیت زمان انتخاب شده مواجه هستند. لذا قابلیت تسری به گذشته و حال را ندارند. در آثار خارجی آگاهی سیاسی اقشار مختلف جامعه بسیار گسترده‌تر و بیشتر مورد سنجش قرار گرفته است به نحوی که مرور همه این آثار ولو در حد ذکر نام نویسنده و عنوان، با محدودیت نگارش و صفحات مواجه است. لذا به ذکر چند نمونه طی دو دهه اخیر اکتفا می‌نماییم.

مرور مطالعات فوق نشان می‌دهد علاوه بر اینکه موضوع پژوهش حاضر جدید و تازه بوده و تاکنون به روش پیمایشی بررسی نشده است نتایج حاصل شده نیز برای مسوولان و تصمیم‌گیرندگان سیاسی قابل تأمل خواهد بود. زیرا برخلاف تصور رایج آگاهی سیاسی دانشجویان از مورد مطالعه در حد متوسط است و می‌توان حدس زد که احتمالاً سایر اقشار جامعه به مراتب اطلاعات کمتری در این باره دارند و شاید آمادگی لازم برای پذیرش پیامدهایی همچون رد عضویت در کنوانسیون‌های چهارگانه گروه ویژه اقدام مالی - که فشارهای اقتصادی را بر آنها بیشتر خواهد کرد- نداشته باشند.

تعریف مفاهیم

۱- آگاهی سیاسی^۱

آگاهی سیاسی به لحاظ لغوی اشاره به سطح آگاهی یک فرد راجع به سیاست‌هایی که آنها را متأثر می‌سازد دارد. به این معنا که آیا افراد اطلاعات لازم درباره رخدادهای جاری سیاسی کشور خود را در اختیار دارند یا خیر؟ همچنین آگاهی سیاسی می‌تواند بعنوان معیاری برای اندازه‌گیری عمق بی‌اطلاعی سیاسی فرد بجای وسعت اطلاعات وی مورد توجه قرار گیرد. (The Current State of Political Awareness in the U.S, 2011) از نظر داوسون آگاهی سیاسی یک فرد دربرگیرنده طرز تلقی‌ها و ارزیابی او از مسائل خاص سیاسی و یا از شخصیت‌ها و حوادث سیاسی است (داوسون، ۱۳۸۲: ۵۰). در کل می‌توان اینگونه جمع‌بندی کرد که آگاهی سیاسی یک فرد دربرگیرنده طرز تلقی‌ها و ارزیابی‌های او از مسائل خاص سیاسی و یا از شخصیت‌ها و حوادث سیاسی داخلی و بین‌المللی است. تصویری که خود فرد از حقوق، مسئولیت‌ها و موقعیتش در جهان سیاست دارد.

۲- گروه ویژه اقدام مالی

گروه ویژه اقدام مالی در سال ۱۹۸۹ توسط کشورهای عضو جی-۷ (انگلستان، ژاپن، فرانسه، آمریکا، کانادا، آلمان، ایتالیا) برای مقابله با پولشویی و کمک به شفافیت مالی بیشتر به وجود آمد. ایده اولیه تأسیس گروه ویژه، ابتدا در اجلاس سال ۱۹۸۸ گروه هفت - که در شهر تورنتو کانادا برگزار شد - مطرح گردید. در بیانیه پایانی اجلاس مزبور، بر ضرورت مبارزه با پولشویی تأکید شد. متعاقب آن در اجلاس آرشور در سال ۱۹۸۹، گروه هفت از همه کشورها درخواست کرد تا با تلاش‌های مشترک این گروه در امر مبارزه با قاچاق مواد مخدر و مبارزه با پولشویی همراه شوند. اعضای گروه هفت در همان جلسه درباره تأسیس یک گروه ویژه برای مبارزه با پولشویی به توافق رسیدند. (G7 Information Center, 1989) طی سال‌های بعد به تدریج تعداد

1. Political Awareness

اعضا افزایش یافت تا اینکه به رقم کنونی ۳۷ عضو رسیده است. همچنین سه کشور عربستان، اسرائیل و اندونزی اعضای ناظر این سازمان هستند. (FATF Members..., 2018)

طبق خود اظهاری این نهاد می‌توان گفت «مجموعه‌ای سیاستگذار است که برای ایجاد اراده سیاسی لازم جهت ایجاد اصلاحات قانونی و نظارتی در کشورها» به منظور مبارزه با پولشویی، مبارزه با تأمین مالی تروریسم و تأمین مالی اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی و سایر تهدیدات مرتبط با سلامت نظام مالی بین‌المللی شکل گرفته است. (FATF, 2018) توصیه‌های گروه ویژه، چهارچوبی جامع و منسجم متشکل از مجموعه‌ای از تدابیر را به وجود آورده است که کشورها باید برای مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم و نیز تأمین مالی اشاعه سلاح‌های کشتار جمعی، به اجرا گذارند. کشورها دارای چهارچوب‌های حقوقی، اجرایی و عملیاتی مختلف و نظام‌های مالی متفاوتی هستند و از این رو، نمی‌توانند برای مقابله با تهدیدهای مورد نظر، تدابیر کاملاً مشابهی را اتخاذ کنند. بنابراین، توصیه‌های گروه ویژه، مجموعه‌ای از استانداردهای بین‌المللی را مشخص می‌کنند که کشورها باید از طریق اتخاذ تدابیری منطبق با شرایط خاص خود، آن‌ها را به اجرا گذارند (زارع قاجاری، ۱۳۹۲: ۱۵-۱۶).

مبانی نظری

بسیاری از مردم سیاست را به عنوان چیزی فرومایه، شیطانی و خائنانه می‌بینند. حال آنکه این طرز تفکر تصویری قدیمی از سیاست است. آنچه که اکنون مهم است این است که آگاهی سیاسی باید به عنوان یک عنصر مهم رهبری و اداره کشور تلقی شود و به خوبی از آن استفاده شود تا بتواند کارها انجام پذیرد. (Geoghegan, 2017:30) به لحاظ هنجاری نیز نظریه‌های دموکراسی بویژه دیدگاه‌های هابرماس وجود شهروندان آگاه و فعال را شرط اصلی فرایندهای دموکراتیک در نظر می‌گیرند. (Görtz, 2019:1) اما مشکلی که وجود دارد این است که مطالعات درباره شهروندان دموکراسی‌های

صنعتی گویای این نکته است که بی توجهی به سیاست در اکثر این جوامع در حال گسترش است (Clark, 2017:61) و این امر می‌تواند مشارکت سیاسی (Abdo-Katsipis, 2017:413) و همراهی افکار عمومی (Goren, 2012:505) را تحت تأثیر قرار دهد.

محققان آگاهی سیاسی را پدیده‌ای چند بعدی می‌پندارند که عوامل مختلفی بر آن تأثیر می‌گذارند. این بدان معنی است که عوامل متعدد در شکل‌گیری و میزان آگاهی سیاسی دانشجویان دخالت دارند. در این زمینه، پژوهشگران بر عواملی همچون: گرایش‌های سیاسی، فعالیت سیاسی، اجتماعی شدن سیاسی و فرایندهایی که طی آن نگرش‌ها و ترجیحات سیاسی آموخته می‌شوند (Sodaro, 2001) اثرات نیرومند خانواده (Parrott, 2017) محیط اطلاعاتی شامل دست‌یابی به اطلاعات و کیفیت محیط اطلاعاتی (Jerit, 2003) جنسیت (Hass, 2004) سن (Butler, 1969) جایگاه اجتماعی اقتصادی (Stokes, 2000) و رسانه‌های گروهی (Norris, 2000) تأکید دارند. آلوین و اسکات تأیید می‌کنند که بر اساس تئوری‌های نسلی بسیاری از نگرش‌ها در آغاز زندگی شکل گرفته و در طول زمان نسبتاً ثابت باقی می‌مانند. (Alwin & Scott, 1996) به عبارت دیگر افراد تحت تأثیر محیط خانواده، گروه همسالان، محیط مدرسه، پایگاه طبقاتی و... ممکن است دیدگاه سیاسی خاصی پیدا کنند و آن را برای همیشه حفظ نمایند.

ریچاردسون (۱۹۹۰)، وایت و ریتچی نیز معتقدند با شروع مسوولیت مالی و خانوادگی عنصر دیگری شکل خواهد گرفت که علاقه به سیاست را در جوانان بیشتر می‌سازد. (Richardson, 1990; White, 2000) از دید این محققان سطوح پایین علاقه جوانان به سیاست، بیش از آنکه به تغییرات نسلی مرتبط باشد به تغییرات در محیط اجتماعی-اقتصادی که جوانان در آن زندگی می‌کنند مربوط است. از نظر آنان تأخیر در ورود به محل کار، وابستگی به حمایت والدین را طولانی می‌کند و این امر سبب تأخیر در شروع مسوولیت‌های مالی و خانوادگی می‌شود و در نتیجه سنی را که افراد به سیاست علاقمند می‌شوند به تأخیر می‌اندازد. (kimberlee, 1998)

کارن^۱ معتقد است؛ اخبار و اطلاعاتی که رسانه‌ها ارائه می‌دهند، رشته به هم پیوسته‌ای از رخدادها را پدید می‌آورد و در نهایت، زنجیره حوادث و رخدادها را انعکاس یافته، افکار عمومی را جمع به موضوعات مختلف را شکل می‌دهد و منجر به آگاه سازی افزایش اطلاعات سیاسی مخاطب در موضوعات مختلف می‌شود. با افزایش ارتباطات جمعی و گزارش‌ها و تفاسیر رسانه‌های جمعی، مخاطبان فرصت می‌یابند قضاوت عینی‌تری نسبت به مسائل سیاسی-اجتماعی داشته باشند. بنابراین حیات سیاسی، نیازمند اطلاعات است و افکار عمومی یک نیروی سیاسی تعیین کننده در حیات سیاسی و اجتماعی محسوب می‌شود. در این میان، رسانه‌ها را نیز می‌توان منبع آگاهی بخشی و تغذیه اطلاعاتی برای افکار عمومی در عصر حاضر به شمار آورد (هرسیچ و دیگران، ۱۳۹۳: ۳۶-۳۷). با توجه به مبانی نظری فوق در ادامه تأثیر متغیرهای زمینه‌ای (سن، جنسیت، تحصیلات، وضع اقتصادی خانواده و محل سکونت) و متغیر میزان مصرف برنامه‌های رسانه‌ای بر آگاهی سیاسی دانشجویان دانشگاه یاسوج بررسی خواهد شد.

سوال‌های پژوهش

دانشجویان دانشگاه یاسوج تا چه اندازه درباره کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم و پیامدهای عضویت در آن آگاهی سیاسی دارند؟ دانشجویان دانشگاه یاسوج تا چه اندازه درباره کنوانسیون مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی (پالرمو) و پیامدهای عضویت در آن آگاهی سیاسی دارند؟ دانشجویان دانشگاه یاسوج تا چه اندازه درباره کنوانسیون مبارزه با فساد (مریدا) و پیامدهای عضویت در آن آگاهی سیاسی دارند؟ دانشجویان دانشگاه یاسوج تا چه اندازه درباره عضویت و همکاری ایران با گروه ویژه اقدام مالی (FATF) و پیامدهای آن آگاهی سیاسی دارند؟ آیا بین متغیرهای زمینه‌ای (سن، جنس، محل سکونت، وضعیت اقتصادی خانواده‌ها، رشته تحصیلی) با آگاهی سیاسی دانشجویان درخصوص گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیون‌های

مربوطه با یکدیگر ارتباط وجود دارد؟ آیا بین میزان مصرف رسانه‌ای دانشجویان و آگاهی سیاسی آنها در خصوص گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیون‌های مربوطه با یکدیگر ارتباط وجود دارد؟

فرضیه‌های پژوهش

میزان آگاهی سیاسی دانشجویان در خصوص کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم و پیامدهای عضویت در آن بالا است. میزان آگاهی سیاسی دانشجویان در خصوص کنوانسیون مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی (پارمو) و پیامدهای عضویت در آن بالا است. میزان آگاهی سیاسی دانشجویان در خصوص کنوانسیون مبارزه با فساد و پیامدهای عضویت در آن بالا است. میزان آگاهی سیاسی دانشجویان در خصوص عضویت و همکاری ایران با گروه ویژه اقدام مالی از سوی ایران و پیامدهای آن بالا است. بین متغیرهای زمینه‌ای (سن، جنسیت، رشته تحصیلی، وضع اقتصادی خانواده‌ها، محل سکونت) و میزان آگاهی سیاسی دانشجویان در خصوص گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیون‌های مربوطه ارتباط وجود دارد. بین میزان مصرف رسانه‌ای دانشجویان و سطح آگاهی سیاسی آنها در خصوص گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیون‌های مربوطه ارتباط وجود دارد.

روش پژوهش

روش به کار رفته در این پژوهش، روش پیمایشی است. پژوهش حاضر از بعد هدف، توصیفی - تحلیلی، از بعد زمان، به صورت مقطعی، از بعد واحد تحلیل، متمرکز بر افراد و از بعد جامعه مورد بررسی، بزرگ مقیاس است. در این روش از جامعه آماری خواسته می‌شود تا پرسشنامه‌های چهارگزینه‌ای که دربرگیرنده گویه‌های مختلف از قبل طراحی شده است را پاسخ داده و بر حسب درست یا اشتباه بودن پاسخ‌ها آگاهی سیاسی افراد سنجیده می‌شود. این روش در پیمایش‌های مختلف مورد استفاده قرار گرفته است. (Hansen, 2009; Sturgis and Smith, 2008; Muzaffar, 2015)

جامعه آماری

جامعه آماری را دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه یاسوج با جمعیت آماری حدود ۶۰۰۰ نفر تشکیل دادند. برای محاسبه حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد و خطای ۰/۰۵ لحاظ شد. حجم نمونه ۳۶۱ نفر بود و برای اطمینان بیشتر، پرسشنامه بین ۴۲۰ نفر از دانشجویان در دی ماه سال ۱۳۹۷ توزیع شد. ۴۰۰ پرسشنامه صحیح و کامل از مجموعه پرسش نامه‌های تکمیل شده انتخاب و تجزیه و تحلیل شد. نمونه‌ها به صورت نمونه گیری تصادفی چند مرحله ای، انتخاب و مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق ساخته بود که روایی آن را اساتید رشته علوم سیاسی و علوم اجتماعی تأیید کردند. برای سنجش پایایی آن نیز از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شد که برابر ۰/۶۷ به دست آمد. به منظور تعیین انحراف معیار جامعه مورد مطالعه و همچنین تعیین دقت احتمالی مطلوب، تعداد ۳۰ دانشجو خارج از جامعه آماری مورد تحقیق، به طور تصادفی انتخاب و پیش آزمون انجام شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از بسته نرم‌افزاری SPSS استفاده گردید. سؤالات تحقیق توسط آزمون تی تک نمونه‌ای و تحلیل واریانس یک طرفه سنجیده شد.

ابزار تحقیق

برای سنجش آگاهی سیاسی دانشجویان دانشگاه یاسوج ۲۴ گویه براساس شاخص‌های ذیل تعریف شد. برای استخراج این گویه‌ها از ترکیب مدل‌های نظری در زمینه ابعاد آگاهی سیاسی استفاده گردید (Eurobarom- (eter, 1994, 1996; Bennet, 1989; Easton, 1965; Delli-Carpini, 1996 این گویه‌ها شامل موارد زیر بودند:

۱- آشنایی با کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم: این مقیاس شامل ۶ سؤال درباره اهداف این کنوانسیون، تعریف تروریسم در این کنوانسیون، مقصود از تأمین مالی تروریسم در کنوانسیون، پیامد عدم پیوستن به کنوانسیون، حق شرط در کنوانسیون و نحوه خروج از کنوانسیون بود. این

سوال‌ها به صورت چهار گزینه‌ای طرح شدند و فقط یک گزینه، پاسخ درست را در بر می‌گرفت.

۲- آشنایی با کنوانسیون مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی: این مقیاس شامل ۶ سؤال درباره اهداف این کنوانسیون، تعریف جرم سازمان یافته در این کنوانسیون، مقصود از مبارزه با جرائم سازمان یافته در کنوانسیون، پیامد عدم پیوستن به کنوانسیون، حق شرط در کنوانسیون و نحوه خروج از کنوانسیون بود. این سوال‌ها به صورت چهار گزینه‌ای طرح شدند و فقط یک گزینه، پاسخ درست را در بر می‌گرفت.

۳- آشنایی با کنوانسیون مبارزه با فساد: این مقیاس شامل ۶ سؤال درباره اهداف این کنوانسیون، تعریف پولشویی در این کنوانسیون، مقصود از مبارزه با پولشویی در کنوانسیون، پیامد عدم پیوستن به کنوانسیون، حق شرط در کنوانسیون و نحوه خروج از کنوانسیون بود. این سوال‌ها به صورت چهار گزینه‌ای طرح شدند و فقط یک گزینه، پاسخ درست را در بر می‌گرفت.

۴- آشنایی با گروه ویژه اقدام مالی: این مقیاس شامل ۶ سؤال درباره اهداف شکل گیری این نهاد بین‌المللی، تعداد اعضا، وظایف این نهاد، نتایج عدم همکاری با آن، پیامدهای همکاری با آن، امکان قطع همکاری و خروج از آن بود. این سوال‌ها به صورت چهار گزینه‌ای طرح شدند و فقط یک گزینه، پاسخ درست را در بر می‌گرفت.

یافته‌های پژوهش

همانگونه که جدول شماره ۱ نشان می‌دهد میزان آگاهی سیاسی ۴۵/۷۵ دانشجویان در خصوص کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم بین ۲۰ تا ۴۰ درصد و میزان آگاهی ۳۰ درصد دانشجویان بین ۴۰ تا ۶۰ درصد است. به عبارت دیگر میزان آگاهی ۶۳/۲۵ دانشجویان زیر ۶۰ درصد است که آمار قابل توجهی می‌باشد. تنها ۶/۷۵ درصد دانشجویان نمره‌ای بالای ۶۰ درصد به دست آورده‌اند. میزان آگاهی سیاسی ۳۲/۷۵ دانشجویان در خصوص کنوانسیون

مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی (پالرمو) زیر ۲۰ درصد و میزان آگاهی سیاسی ۳۸/۷۵ دانشجویان بین ۲۰ تا ۴۰ درصد است. به عبارت دیگر ۷۱/۵ درصد دانشجویان آگاهی نامناسبی درخصوص این کنوانسیون دارند. تنها ۴/۲۵ دانشجویان موفق شده‌اند نمره‌ای بالای ۶۰ درصد کسب کنند که به نسبت میزان آگاهی درباره کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم ۲/۵ درصد کمتر است. این امر نشان می‌دهد دانشجویان درباره این کنوانسیون کمتر خوانده، دیده یا شنیده‌اند.

نمره آگاهی سیاسی دانشجویان درخصوص کنوانسیون مریدا یا مبارزه با فساد نیز مطلوب نیست. از مجموع پاسخ‌های داده شده ۴۵/۷۵ نمره بین ۰ تا ۲۰ درصد و ۳۳/۷۵ نمره بین ۲۰ تا ۴۰ درصد کسب کرده‌اند. در مجموع ۷۹/۵ درصد دانشجویان نمره‌ای زیر ۴۰ درصد کسب کرده‌اند. تنها ۱۳/۵ درصد توانسته‌اند نمره‌ای بین ۴۰ تا ۶۰ و ۵/۲۵ درصد نمره‌ای بین ۶۰ تا ۸۰ درصد کسب کنند. همانگونه که داده‌ها نشان می‌دهند میزان آگاهی سیاسی دانشجویان در خصوص گروه ویژه اقدام مالی به نسبت کنوانسیون‌های ذیل آن بیشتر است. در این بخش ۴۶/۵ درصد دانشجویان نمره بین ۴۰ تا ۶۰ و ۳۴/۷۵ درصد نمره‌ای بین ۶۰ تا ۸۰ درصد کسب کرده‌اند. به عبارت دیگر ۸۱/۲۵ دانشجویان نمره بین ۴۰ تا ۸۰ داشته‌اند. همچنین آگاهی سیاسی ۹/۵ درصد دانشجویان بالای ۸۰ درصد و نمره ۹/۲۵ زیر ۲۰ درصد است. در مقام مقایسه باید گفت بیشترین آگاهی سیاسی در بین دانشجویان به گروه ویژه اقدام مالی با کسب ۴۴/۲۵ بالای ۶۰ درصد و کمترین آن به کنوانسیون مریدا با کسب ۲۰/۵ نمره بالای ۶۰ درصد اختصاص یافت. این رقم برای کنوانسیون پالرمو و کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم ۲۸/۷۵ و ۳۶/۷۵ بود.

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی نمره‌های پاسخ‌های صحیح دانشجویان

۰/۸۰ - ۰/۱۰۰		۰/۶۰ - ۰/۸۰		۰/۴۰ - ۰/۶۰		۰/۲۰ - ۰/۴۰		۰ - ۰/۲۰		بازه
درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	متغیر
۲/۵	۱۰	۴/۲۵	۱۷	۳۰	۱۲۰	۴۵/۷۵	۱۸۳	۱۷/۵	۷۰	آگاهی از کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم
۱/۲۵	۵	۳	۱۲	۲۴/۵	۹۸	۳۸/۷۵	۱۵۵	۳۲/۷۵	۱۳۱	آگاهی از کنوانسیون پالمو
۱/۷۵	۷	۵/۲۵	۲۱	۱۳/۵	۵۴	۳۴/۷۵	۱۳۵	۴۵/۷۵	۱۸۳	آگاهی از کنوانسیون مریدا
۳	۱۲	۶/۵	۲۶	۳۴/۷۵	۱۳۹	۴۶/۵	۱۸۶	۹/۲۵	۳۷	آگاهی از گروه ویژه اقدام مالی

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در مجموع میزان آگاهی سیاسی دانشجویان درخصوص گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیون‌هایی که از ایران تقاضا می‌شود به عضویت آن درآمد درحد متوسط قرار دارد. ۲۶/۳۱ درصد دانشجویان دارای آگاهی سیاسی خیلی کم، ۶۶/۸۳ دارای آگاهی سیاسی متوسط و ۶/۸۷ دارای آگاهی سیاسی بالا (قوی) بودند. لذا باید گفت فرضیه‌های چهارگانه درخصوص میزان آگاهی سیاسی دانشجویان درباره گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیون‌های مربوطه به نوعی تأیید نگردید. (ر.ک: جدول شماره ۲)

جدول شماره ۲: میانگین و انحراف معیار سطح آگاهی سیاسی دانشجویان

انحراف معیار	میانگین درصد	سطح آگاهی سیاسی
۰/۵۶۵	۲۶/۳۱	ضعیف (زیر ۲۰ درصد)
	۶۶/۸۳	متوسط (بین ۴۰ تا ۶۰ درصد)
	۶/۸۷	قوی (بالای ۶۰ درصد)
	۱۰۰	جمع

به منظور بررسی سؤالات تحقیق صحت فرضیه‌ها با آزمون تی نیز مورد سنجش قرار گرفت و نتایج زیر به دست آمد:

۱- دانشجویان درخصوص کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم و پیامدهای عضویت در آن آگاهی دارند.

با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها (جدول شماره ۳) چون آماره تی و معناداری آن به ترتیب برابر با ۱۴/۱۲ و ۰/۰۰ به دست آمده است، فرضیه پوچ^۱ (H_0) در سطح معناداری ۰/۰۵ رد می‌شود. این بدان معناست که دانشجویان درباره کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم و پیامدهای عضویت در آن آگاهی دارند.

جدول شماره ۳: محاسبه آماره آزمون تی و معناداری آن برای

بررسی آگاهی سیاسی دانشجویان

متغیر	آماره تی	درجه آزادی	مقدار آزمون	سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین
کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم	۱۴/۱۲	۳۹۸	۰/۵۰	۰/۰۰	۰/۱۲	۰/۵۰

۲- دانشجویان درخصوص کنوانسیون مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی (پالمو) و پیامدهای عضویت در آن آگاهی سیاسی دارند.

همانگونه که در جدول شماره ۴ مشاهده می‌شود آماره تی و معناداری آن به ترتیب ۶/۰۳- و ۰/۰۰ به دست آمده است. از آنجا که مقدار معناداری کمتر از سطح معناداری ۰/۰۵ رد می‌شود می‌توان گفت دانشجویان درخصوص کنوانسیون مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی (پالمو) و پیامدهای عضویت در آن آگاهی دارند.

جدول شماره ۴: محاسبه آماره آزمون تی و معناداری آن برای کنوانسیون

مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی (پالمو)

متغیر	آماره تی	درجه آزادی	مقدار آزمون	سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین
کنوانسیون مبارزه با جرائم سازمان یافته فراملی	-۶/۰۳	۳۹۸	۰/۵۰	۰/۰۰	۰/۱۷	۰/۴۶

۳- دانشجویان درخصوص کنوانسیون مبارزه با فساد و پیامدهای عضویت در آن آگاهی سیاسی دارند.

همانگونه که در جدول شماره ۵ مشاهده می‌شود آماره تی و معناداری آن به ترتیب ۵/۰۱- و ۰/۰۰ به دست آمده است. از آنجا که مقدار معناداری کمتر از سطح معناداری ۰/۰۵ رد می‌شود مقدار معناداری کمتر از ۰/۰۵ است و این بدان معناست که می‌توان گفت دانشجویان درخصوص کنوانسیون مبارزه با فساد (مریدا) و پیامدهای عضویت در آن آگاهی دارند.

جدول شماره ۵: محاسبه آماره آزمون تی و معناداری آن برای

کنوانسیون مبارزه با فساد

متغیر	آماره تی	درجه آزادی	مقدار آزمون	سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین
کنوانسیون مبارزه با فساد	-۵/۰۱	۳۹۸	۰/۵۰	۰/۰۰	۰/۱۶	۰/۴۸

۴- دانشجویان درخصوص عضویت و همکاری ایران با گروه ویژه اقدام مالی و پیامدهای آن آگاهی سیاسی دارند.

با توجه به تجزیه و تحلیل داده‌ها (جدول شماره ۶) چون آماره تی و معناداری آن به ترتیب برابر با ۳/۱۱- و ۰/۰۰ به دست آمده است، فرضیه پوچ (H_0) در سطح معناداری ۰/۰۵ رد می‌شود. این بدان معناست که دانشجویان درباره عضویت و همکاری ایران با گروه ویژه اقدام مالی و پیامدهای آن آگاهی دارند.

جدول شماره ۶: محاسبه آماره آزمون تی و معناداری آن برای

عضویت و همکاری ایران با گروه ویژه اقدام مالی

متغیر	آماره تی	درجه آزادی	مقدار آزمون	سطح معناداری	انحراف معیار	میانگین
کنوانسیون مبارزه با فساد	-۳/۱۱	۳۹۸	۰/۵۰	۰/۰۰	۰/۱۳	۰/۵۰

لذا باید گفت دانشجویان درباره گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیون‌های مربوطه آگاهی دارند اما برخلاف آنچه تصور می‌شد این آگاهی در حد بالا و مطلوب نیست.

۵- بین آگاهی سیاسی دانشجویان دانشکده‌های مختلف تفاوت معنادار وجود دارد.

با توجه به اینکه آماره فیشر و معناداری آزمون به ترتیب $۷/۴۱$ و $۰/۰۰$ (کمتر از سطح معناداری $۰/۰۵$) به دست آمده است (جدول شماره ۷) بین سطح آگاهی سیاسی دانشجویان دانشکده‌های مختلف دانشگاه تفاوت معناداری وجود دارد. همانگونه که در جدول شماره ۷ مشاهده می‌شود دانشجویان دانشکده علوم انسانی بالاترین و دانشجویان دانشکده کشاورزی پایین‌ترین میزان آگاهی سیاسی را دارند.

جدول شماره ۷: محاسبه آماری تحلیل واریانس یک طرفه و معناداری آن

منبع تغییرات	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	آماره فیشر	معناداری
بین گروهی	۰/۳۴	۳	۰/۱۲		
درون گروهی	۶/۸۱	۳۹۵	۰/۰۱	۷/۴۱	۰/۰۰
کل	۷/۱۴	۳۹۸			

جدول شماره ۸: آماره‌های توصیفی آگاهی سیاسی دانشجویان دانشکده‌های مختلف دانشگاه

دانشکده	تعداد	میانگین	انحراف معیار
علوم انسانی	۱۰۰	۰/۵۷	۰/۱۲
فنی مهندسی	۱۰۰	۰/۵۴	۰/۱۲
علوم	۱۰۰	۰/۵۲	۰/۱۱
کشاورزی	۱۰۰	۰/۴۸	۰/۱۴
کل	۴۰۰	۰/۵۰	۰/۱۲

می‌توان گفت این مقدار تفاوت میانگین از نظر آماری تصادفی نبوده و نتایج آن قابل تعمیم به جامعه آماری است. این یافته، پژوهش سینگلتون در آمریکا که در سال ۱۹۶۶ انجام گرفت را تأیید می‌کند یافته‌های وی بر روی ۴۳۹ دانشجوی کالج ساوت استورن نشان داد تفاوت‌های معناداری در آگاهی سیاسی برحسب نوع رشته‌ای که دانشجویان تحصیل می‌کنند وجود دارد. (Singleton, 1966) همچنین در تحقیقات داخلی نتایج پژوهش باقری (۱۳۹۵) مویید تفاوت آگاهی سیاسی دانشجویان دختر و پسر است.

۶- بین آگاهی سیاسی دانشجویان دختر و پسر تفاوت معنادار وجود دارد.

یکی از متغیرهای جدی تاثیرگذار بر میزان آگاهی سیاسی دانشجویان نوع جنسیت آنها است. از مجموع ۴۰۰ پرسش نامه تکمیل شده توسط دانشجویان ۲۰۰ مورد به زنان و ۲۰۰ مورد به مردها اختصاص پیدا کرد. براساس داده‌های جدول شماره ۹ می‌توان گفت بین جنسیت و آگاهی سیاسی رابطه وجود دارد. بر اساس مقدار میانگین مربوط به دو جنس مردان با مقدار میانگین ۱۳/۷۸ آگاهی سیاسی بیشتری نسبت به زنان با مقدار میانگین ۱۲/۴۴ دارند.

جدول شماره ۹: آگاهی سیاسی دانشجویان دختر و پسر درخصوص

گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیونهای مربوطه

جنسیت	مقدار فراوانی	میانگین	انحراف معیار	آزمون اف	آزمون تی	معناداری
زن	۲۰۰	۱۲/۴۴	۳/۴۵	/۰۷۲	۳/۶۴	/۰۰۱
مرد	۲۰۰	۱۳/۷۸	۳/۲۶			

این یافته‌ها با پژوهش‌های فونت^۱ (۲۰۰۵) و اسکافی (۱۳۸۶) مطابقت دارد. فونت در پژوهشی با عنوان «تهدید رفتار قالبی داشتن و شکاف جنسیت در آگاهی سیاسی» به این نتیجه رسید که زنان بدلیل جنسیت از میزان آگاهی سیاسی کمتری نسبت به مردان برخوردارند. (Founet, 2005) یافته‌های اسکافی نیز بر این نکته صحه گذارد که بین دو متغیر جنسیت و آگاهی سیاسی تفاوت معناداری مشاهده می‌شود. آزمون میانگین‌ها در پژوهش فوق نشان داد که آگاهی سیاسی مردان از زنان بیشتر است (اسکافی، ۱۳۸۶: ۲۶). پژوهش عبدوکاتسیپیس در تونس نیز این موضوع را تأیید می‌کند. به اعتقاد نویسنده سطح آموزش‌های دانشگاهی و سطح سواد بیشترین تأثیر را در این باره داشته‌اند. (Abdo-Katsipis, 2017: 413) دیدگاههای فوق به نوعی موید نظریه‌های فمینیستی است که معتقدند به دلیل سلطه سیاسی مردان بر زنان و شیوه‌های جامعه پذیری آگاهی زنان در مورد سیاست و مسائل سیاسی با آگاهی مردان در این زمینه تفاوت دارد (مشیرزاده، ۲۹۴: ۱۳۸۵-۲۹۵).

1. Founet

بین آگاهی سیاسی دانشجویان و سن آنها تفاوت معنادار وجود دارد. یکی از متغیرهای تاثیرگذار بر آگاهی سیاسی افراد سن آنها است. به همین ترتیب تصور و انتظار این است که دانشجویان سال چهارم به نسبت سال اول آگاهی سیاسی بیشتری داشته باشند برای سنجش این متغیر بین دانشجویان سال اولی تا سال چهارمی برای هر دوره ۱۰۰ پرسشنامه اختصاص یافت. جدول شماره ۱۰: آگاهی سیاسی دانشجویان درخصوص گروه ویژه اقدام مالی و

کنوانسیونهای مربوطه و سن آنها

میزان معناداری = ۰/۰۰۱	ضریب همبستگی = ۰/۱۳	سن
	۴۰۰	مقدار فراوانی

نتایج به دست آمده گویای این نکته بود که بین دو متغیر سن و میزان آگاهی سیاسی ارتباط وجود دارد و این ارتباط در سطح ۹۹ درصد دارای معناداری است. یافته‌های پژوهش با تحقیقات اسکافی مطابقت دارد. نامبرده تأیید نمود با افزایش سن میزان آگاهی بیشتر می‌شود. در واقع افرادی که در سنین ۱۸ تا ۳۰ سال قرار داشتند میزان آگاهی آنها از حقوق و تکالیف شهروندی بیش از سایرین بود. (اسکافی، ۱۳۸۶: ۲۲) باتلر و استوکس با تاکید بر تئوری چرخه زندگی معتقدند که علاقه به فعالیت‌های سیاسی با توجه به سن و مسوولیت افزایش پیدا می‌کند. (Butler & Stokes, 1969) این دیدگاه با پژوهش‌های جوائل و پارک (۱۹۹۹) نیز تأیید شده است. در این راستا استدلال می‌شود که جوانان امروز همانند نسل‌های پیشین خود علاقه به سیاست را با افزایش سن کسب خواهند کرد. زیرا از آن پس، سیاست بیشتر با زندگی شان ارتباط پیدا خواهد کرد. (Park, 1999)

وضعیت اقتصادی خانواده‌های دانشجویان و میزان آگاهی سیاسی آنها

برای سنجش وضع اقتصادی خانواده‌های پرسش شونده‌گان از آنها درخواست گردید مجموع میزان درآمد پدر و مادر خود را اعلام نمایند. بدین ترتیب افراد دارای درآمد بالای ۱۰ میلیون تومان به عنوان بسیار خوب، بین ۶ تا ۱۰ میلیون تومان خوب، بین ۳ تا ۶ میلیون تومان متوسط و زیر ۳ میلیون تومان به عنوان ضعیف در نظر گرفته شد. ۵۵ درصد خانواده‌ها به لحاظ اقتصادی

ضعیف، ۲۳/۲۵ درصد خانواده‌ها متوسط، ۱۳ درصد به لحاظ اقتصادی خوب و ۸/۷۵ درصد به لحاظ اقتصادی بسیار خوب بودند.

جدول شماره ۱۱: آگاهی سیاسی دانشجویان درخصوص گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیونهای

مربوطه و وضع اقتصادی خانواده آنها بر حسب میلیون تومان

وضعیت درآمد	مقدار فراوانی	انحراف معیار	آزمون اف	معناداری
بالای ۱۰ م.	۳۵	۳/۷۵	۰/۹۵	۰/۶۸
بین ۶ تا ۱۰ م.	۵۲	۳/۴۱		
بین ۳ تا ۶ م.	۹۳	۳/۳۰		
زیر ۳ م.	۲۲۰	۳/۷۶		

برخلاف فرضیه پژوهش بین دو متغیر میزان درآمد خانواده‌ها و آگاهی سیاسی دانشجویان تفاوت چندانی دیده نشد و فرضیه صفر تأیید گردید. به عبارت دیگر رابطه از نظر آماری با مقدار ۰/۶۸ معنادار نبود. این امر نشان می‌دهد میزان آگاهی سیاسی دانشجویان درباره گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیونهای مربوطه ارتباطی با وضع اقتصادی خانواده‌های آنها ندارد و احتمالاً متغیرهای دیگری در این باره تاثیرگذار هستند.

محل سکونت دانشجویان و میزان آگاهی سیاسی آنها

۴۱ درصد دانشجویان در شهر و ۵۹ درصد در روستا سکونت داشتند. باوجود اینکه میانگین سطح آگاهی سیاسی دانشجویانی که در روستا سکونت داشتند از دانشجویان ساکن در شهر کمتر بود اما این میزان به لحاظ معناداری (۰/۷۱) قابل قبول نبود. لذا بین محل سکونت دانشجویان و سطح آگاهی سیاسی آنها هیچ ارتباطی تشخیص داده نشد. بدین ترتیب محل سکونت به عنوان یکی از متغیرهای زمینه‌ای مورد سنجش در پژوهش رد گردید.

جدول شماره ۱۲: بررسی رابطه محل سکونت دانشجویان و آگاهی سیاسی آنها درخصوص

گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیونهای مربوطه

محل سکونت	مقدار فراوانی	میانگین	انحراف معیار	آزمون تی	معناداری
شهر	۱۶۵	۱۳/۴۴	۳/۶۴	۰/۳۷	۰/۷۱
روستا	۲۳۵	۱۱/۶۸	۳/۲۳		

بین میزان مصرف رسانه‌ای و سطح آگاهی سیاسی دانشجویان تفاوت معنادار وجود دارد.

مقصود از مصرف رسانه‌ای در اینجا میزان استفاده هدفمند، فعال و آزادانه دانشجویان از رسانه‌های چاپی (کتاب، مجله، روزنامه)، رسانه‌های صوتی و تصویری (رادیو و تلویزیون)، رسانه‌های دیجیتال (اینترنت) و رسانه‌های مجازی (تلگرام، واتس‌آپ و...) بود. داده‌های جدول شماره ۱۳ نشان می‌دهد بین میزان مصرف رسانه‌ای و آگاهی سیاسی ارتباط وجود دارد. همانگونه که مشاهده می‌شود تمام همبستگی‌ها در سطوح ۰/۰۰۱ معنادار است. بالاترین میزان همبستگی مربوط به رسانه‌های مجازی ($R=0/78$) و کمترین آن به رسانه‌های چاپی ($R=0/32$) مربوط است. همبستگی بین مصرف رسانه‌ای کل و آگاهی سیاسی برابر با مقدار متوسط ۰/۷۶ بدست آمد که در طرح ۰/۰۰۱ معنادار است.

همانگونه که جدول نشان می‌دهد ابعاد مصرف رسانه‌ای پیش بینی کننده خوبی برای سنجش آگاهی سیاسی هستند. مقدار همبستگی چندگانه رسانه‌های ارتباط جمعی با آگاهی سیاسی ۷۵ درصد نشان دهنده مقدار قابل تبیین واریانس‌های مؤلفه آگاهی سیاسی از روی ابعاد رسانه‌های ارتباط جمعی است. همچنین سطح معناداری F نشان می‌دهد که تمام ضرایب در سطح معنادار است.

جدول شماره ۱۳: بررسی رابطه میزان مصرف رسانه‌ای و سطح آگاهی سیاسی دانشجویان در خصوص گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیون‌های مربوطه

معناداری	انحراف معیار	آزمون اف	مقدار همبستگی چندگانه	میزان آگاهی سیاسی	نوع رسانه
۰/۰۰۱	۳/۶۲	۲۵/۰۲	۰/۵۶	۰/۳۲	رسانه‌های چاپی
	۳/۵۴	۲۶/۶۰	۰/۵۷	۰/۴۴	رسانه‌های صوتی و تصویری
	۲/۳۲	۲۷/۸۱	۰/۵۹	۰/۶۵	رسانه دیجیتال
	۳/۶۵	۲۹/۸۲	۰/۶۰	۰/۷۸	رسانه مجازی
	۳/۶۶	۴۹/۹۷	۰/۷۵	۰/۷۶	رسانه‌های جمعی (کل)

تجزیه و تحلیل

باتوجه به نتایج به دست آمده باید گفت موضوع عضویت ایران در گروه ویژه اقدام مالی و تصویب کنوانسیون مبارزه با تأمین مالی تروریسم و کنوانسیون مبارزه با جرائم فراملی سازمان یافته اگرچه تبدیل به بحثی داغ در میان احزاب سیاسی شده است اما میزان آگاهی درباره این کنوانسیون‌ها و حتی کنوانسیون مبارزه با فساد در میان قشر دانشجو که تصور می‌شود قشر ممتاز، اهل مطالعه، تفکر، حساس به مسائل جامعه و دغدغه مند است در حد مطلوب قرار ندارد. میانگین کلی آگاهی سیاسی دانشجویان در حد متوسط است. اگر دانشجویان دارای خصوصیات فوق، دارای میانگین آگاهی سیاسی در حد متوسط باشند می‌توان انتظار داشت سایر اقشار جامعه آگاهی سیاسی پایین تری داشته باشند. این مساله زمانی قابل تأمل تر خواهد بود که در نظر داشته باشیم در موارد چهارگانه سنجیده شده در بالا فقط میزان آگاهی سیاسی دانشجویان در مورد گروه ویژه اقدام مالی قابل پذیرش بود و در سایر موارد نمره خوبی را کسب نکردند. در تحلیل این مساله با توجه به چارچوب نظری ارائه شده می‌توان به چند نکته اشاره کرد:

نخست اینکه؛ اجتماعی شدن سیاسی و فرایندهایی که طی آن نگرش‌ها و ترجیحات سیاسی آموخته می‌شوند در خصوص دانشجویان مورد مطالعه به درستی صورت پذیرفته و این دانشجویان حساسیت لازم نسبت به موضوعاتی که می‌تواند بر سرنوشت آنها و منافع ملی کشورشان تاثیرگذار باشد را کسب نکرده‌اند. (Sodaro, 2001) در این خصوص نقش رسانه‌ها می‌تواند قابل تأمل باشد. همچنین طبق دیدگاه رابرت دال ممکن است دانشجویان به این جمع بندی نرسیده باشند که می‌توانند در تصمیمات سیاسی تاثیرگذار باشد و لازم است موضوعات داغ سیاسی را پیگیری نمایند. (فاضلی و خوشفر، ۱۳۹۰: ۳) آنها در حقیقت این موضوعات را مسائلی تصور کرده‌اند که در بهترین حالت سیاستمداران و نمایندگان مجلس باید به آن رسیدگی کنند و آگاهی داشتن یا نداشتن آنها تاثیری بر جریان امور نخواهد گذاشت.

این دغدغه به اعتقاد استوکس و باتلر (Butler & Stokes; 1969:641-645) ممکن است در آینده و با افزایش سن و درگیر شدن دانشجویان در مسائل اجتماعی و اقتصادی زندگی شدت بیشتری پیدا نماید. کما اینکه پژوهش‌های جوائل و پارک نیز این موضوع را تأیید می‌کند (Park, 1999) در این راستا استدلال می‌شود که جوانان امروز همانند نسل‌های پیشین خود علاقه به سیاست را با افزایش سن کسب خواهند کرد. زیرا از آن پس، سیاست بیشتر به زندگی شان ارتباط پیدا خواهد کرد. ریچاردسون (۱۹۹۰)، وایت و ریتیچی نیز برعهده گرفتن مسوولیت مالی و خانوادگی را در افزایش علاقه آنها به سیاست بی تأثیر نمی‌دانند. (Richardson, 1990, White, 2000)

نکته دوم اینکه؛ همانگونه که آلموند و وربا توضیح می‌دهند نهادها و نخبگان تأثیر جدی بر فرهنگ سیاسی جامعه دارند. (آلموند و بینگهام، ۱۳۷۷: ۵۱) به نظر می‌رسد نبود احزاب سیاسی به معنی واقعی کلمه در ایران، عدم عضوگیری حزبی از میان دانشجویان به شکل رسمی و نیز رکود سیاسی حاکم بر فضای دانشگاه‌ها طی سال‌های اخیر موجب گردیده تا این بخش از جامعه پذیری شکل واقعی به خود نگیرد.

نکته سوم اینکه؛ همانطور که کارن اشاره کرد حیات سیاسی، نیازمند اطلاعات است و رسانه‌ها، می‌توانند منبع آگاهی بخشی و تغذیه اطلاعاتی برای افکار عمومی به شمار آیند. (هرسیج و دیگران، ۱۳۹۳: ۳۶-۳۷) اگرچه یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد میزان مصرف رسانه‌ای بر میزان آگاهی سیاسی افراد تاثیرگذار است اما بنظر می‌رسد رسانه‌های کشور از رسانه‌های تصویری گرفته تا مکتوب نتوانسته‌اند آنگونه که باید فضای لازم را برای اطلاع رسانی در خصوص گروه ویژه اقدام مالی و کنوانسیون‌های مربوطه در جامعه آماده کنند و اطلاع رسانی‌ها ناقص و جهت دار بوده است. لذا بخش بزرگی از جامعه از حساس ترین موضوع سیاسی کشور اطلاع کافی و لازم را ندارند.

نتیجه‌گیری

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد برای فهم روندهای آگاهی سیاسی دانشجویان لازم است متغیرهای سن، رشته تحصیلی، جنسیت و میزان مصرف رسانه‌ای مورد توجه قرارگیرد. اگرچه با افزایش سن به شکل طبیعی میزان آگاهی سیاسی افزایش پیدا می‌کند اما نباید فراموش کرد که میزان مصرف رسانه‌ای می‌تواند شدت این متغیر را کاهش یا افزایش دهد. لذا در بعد عملیاتی می‌توان گفت یافته‌های پژوهش گویای این نکته است که درخصوص موضوعات مهم سیاسی همچون عضویت در کارگروه ویژه اقدام مالی لازم است دستگاه‌های دولتی اطلاع‌رسانی بیشتری داشته باشند تا همراهی و حمایت لازم از سوی مردم برای تصمیمات سیاسی اتخاذ شده حاصل گردد. همچنین باید گفت داده‌های حاصل شده از پژوهش که میزان آگاهی سیاسی را در حد متوسط نشان می‌دهد به شدت نگران‌کننده است.

این کاهش آگاهی سیاسی می‌تواند متأثر از متغیرهای مختلف همچون سرخوردگی سیاسی، انفعال سیاسی، بی‌اعتمادی سیاسی، ضعف در نهادهای آموزشی و اطلاع‌رسانی و... باشد که مانع از تحقق جامعه مدنی و کارکرد صحیح دموکراسی در جامعه می‌گردد. علاوه بر این یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد برخلاف آنچه همیشه تصور می‌شود روستائیان نسبت به شهرنشینان و اقشار کم‌درآمد نسبت به اقشار پردرآمد آگاهی سیاسی کمتری ندارند و این متغیرها در پژوهش حاضر معنادار نبودند. این یافته بیانگر این است که در عصر فناوری اطلاعات و ارتباطات، مکان اهمیت خود را از دست داده و افراد در هر نقطه‌ای از کشور و با هر میزان درآمد به مدد دسترسی به اینترنت می‌توانند اطلاعات لازم را درباره موضوعات مختلف به دست آورند. لذا در صورتی که از فضای مجازی به خوبی برای اطلاع‌رسانی استفاده نگردد این امکان وجود دارد که آگاهی سیاسی افراد به سمت و سویی نامطلوب سوق پیدا کند.

علاوه بر این نتایج پژوهش از مشکل جدی دیگر در ایران پرده برمی‌دارد.

اینکه میزان آگاهی سیاسی خانم‌ها از آقایان کمتر است. این بدان معناست که عرصه سیاست در ایران هنوز نتوانسته جذابیت‌های لازم را برای زنان ایجاد نماید و یا نوعی سرخوردگی سیاسی و جامعه‌پذیری اشتباه وجود دارد. این پایین بودن آگاهی سیاسی می‌تواند منجر به مشارکت سیاسی پایین در زنان گردد که نوعی هدررفت سرمایه انسانی کشور محسوب می‌گردد. لذا در بعد عملیاتی دستگاه‌های دولتی باید نسبت به اصلاح این وضعیت گام‌های جدی بردارند.

منابع

الف) فارسی

امام جمعه زاده، سید جواد و دیگران (۱۳۸۹)، «بررسی رابطه دینداری و مشارکت سیاسی دانشجویان دانشگاه اصفهان»، پژوهشنامه علوم سیاسی، سال ششم، شماره اول، صص ۷-۳۴.

اسکافی، مریم، (۱۳۸۶)، «بررسی میزان آگاهی جوانان از حقوق و تکالیف شهروندی و عوامل موثر بر آن در شهر مشهد»، مجله علوم اجتماعی دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه فردوسی مشهد، شماره ۹، صص ۱-۳۳.

آلموند، گابریل؛ بینگهام، پاول جی، (۱۳۷۷)، چارچوب نظری برای بررسی سیاست تطبیقی، ترجمه علیرضا طیب تهران: مرکز آموزش مدیریت دولتی.

باقری دولت‌آبادی، علی، (۱۳۹۵)، «بررسی آگاهی سیاسی دانشجویان دانشگاه یاسوج در خصوص موضوعات روابط بین‌الملل و عوامل مؤثر بر آن»، فصلنامه پژوهش‌های روابط بین‌الملل، دوره ۱، شماره ۱۹، صص ۱۷۷-۲۱۱.

داوسون، ریچارد و دیگران، (۱۳۸۲)، جامعه‌شناسی سیاسی، ترجمه مهدی جواهری فر، تهران: نشر لاجورد

زارع قاجاری، فردوس؛ قائم مقامی، علی، (۱۳۹۲)، استانداردهای بین‌المللی مبارزه با پولشویی و تأمین مالی تروریسم، تهران: تاش.

گرانمایه پور، علی؛ نعمتی، فاطمه، (۱۳۹۳)، «بررسی نقش وبلاگ‌ها در شکل‌گیری آگاهی‌های سیاسی اجتماعی دانشجویان کارشناسی ارشد رشته ارتباطات ورودی ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ دانشگاه آزاد اسلامی»، مطالعات فرهنگ - ارتباطات، دوره ۱۵، شماره ۲۸، صص ۲۹-۶۱.

سردارآبادی، خلیل و دیگران، (۱۳۸۲)، «بررسی تأثیر رسانه‌های جمعی، فناوریهایی نوین ارتباطی و ارتباطات فردی بر آگاهی سیاسی دانشجویان (۱۳۸۲-۱۳۷۹)؛ مطالعه موردی: دانشجویان مقطع کارشناسی دانشگاه تهران»، مجله علوم انسانی، دوره ۱۰، شماره ۳-۴، صص ۹-۱۹.

شهرام نیا، امیر مسعود؛ ملائی، صابر، (۱۳۸۹)، «تحلیل تأثیر آگاهی سیاسی

معلمان بر شرکت در انتخابات: مطالعه موردی نواحی ۱ و ۳ اصفهان»، پژوهشنامه علوم سیاسی، سال ششم، شماره اول، صص ۱۳۵-۱۶۶.

فاضلی، محمد؛ خوشفر، غلامرضا، (۱۳۹۰)، «مشارکت سیاسی در استان گلستان»، مجله مطالعات اجتماعی ایران، شماره ۳، دور چهارم، پیاپی ۱۱، صص ۱-۱۲.

قلی پور، آریز، (۱۳۸۴)، نهادها و سازمان ها، تهران: سمت. غفاری هاشجین، زاهد؛ بیگی نیا، عبدالرضا؛ تصمیم قطعی، اکرم، (۱۳۸۹)، «عوامل مؤثر بر مشارکت سیاسی دانشجویان علوم سیاسی و فنی دانشگاه تهران»، دانش سیاسی، سال ششم، شماره دوم، صص ۲۴۰-۲۰۷.

واقف، مریم؛ رحمان زاده، سید علی، (۱۳۹۷)، «بررسی رابطه استفاده از اخبار رسانه ملی با سطح آگاهی سیاسی زنان (مورد مطالعه: زنان ۲۰ تا ۶۵ سال منطقه ۲ تهران)»، مطالعات توسعه اجتماعی در ایران، دوره ۱۰، شماره ۲، صص ۸۷-۷۳. مسعودنیا، حسین؛ مرادی، گلمراد؛ محمدی فر، نجات، (۱۳۸۸)، «تأثیر آگاهی سیاسی دانشجویان بر تغییر نگرش آنها نسبت به مشروعیت نظام سیاسی بر اساس نظریه وبر: مورد مطالعه دانشگاه اصفهان»، پژوهشنامه علوم سیاسی، سال چهارم، شماره چهارم، صص ۲۳۲-۲۰۱.

مشیرزاده، حمیرا، (۱۳۸۵)، تحول در نظریه‌های روابط بین الملل، چاپ دوم، تهران: سمت.

هرسیج، حسین؛ نوعی باغبان، سید مرتضی؛ صادقی نقدعلی، زهرا، (۱۳۹۳)، «بررسی رابطه مصرف رسانه‌ای و آگاهی سیاسی در میان دانشجویان دانشگاه اصفهان»، فصلنامه پژوهش‌های ارتباطی، سال ۲۱، شماره ۳، صص ۳۳-۵۴.

ب) منابع انگلیسی

Abdo-Katsipis, Carla Beth, (2017), "Women, Political Participation, and the Arab Spring: Political Awareness and Participation in Democratizing Tunisia", *Journal of Women, Politics & Policy*, Vol.38, No.4, pp.413-429.

Alwin,D.F and Scott,J., (1996), *Attitude Change: Its Measurement*

and Interpretation Using Lonitudinal Survey, in: Taylor ,B. and, K.(eds) Un-
drstanding Change in Social Attitudes. Aldershot, Dartmouth.

Bennet,S.,(1989), "Trends in American Political Information,1967-1987",
American Politics Quarterly, Vol.17, No.4, P.422-435.

Butler d, Stokes,D., (1969), *Political Change in Britain*, London: Macmil-
lan.

Clark, Nicholas, (2017), "Explaining Political Knowledge: The Role of
Procedural Quality in an Informed Citizenry", *Political Studies*, No. 1, Vol.
69, pp. 61-80.

Delli-Carpini, M.X.; Keeter,S., (1996), *What American Know about Po-
litica & Why it Matters*, New Haven: Yeal University.

Easton,D., (1965), "A Framework for Political Onformation,1967-1987",
American Politics Quarterly,Vol.17, No.4, P.422-435.

Euro barometer, (1994), *Knowledge of Cancer, Risks*, Euro, EU Rights,
N.16, 284, *European Commission*, Available at: [www.ec.europa.eu/com-
mfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/.../83178](http://www.ec.europa.eu/com-
mfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/.../83178)

Euro barometer, (1996), *Knowledge of EU Institutions*.45, Spring 1996,
European Commission, Available at: [www.ec.europa.eu/commfrontoffice/
publicopinion/index.cfm/ResultDoc/.../83178](http://www.ec.europa.eu/commfrontoffice/
publicopinion/index.cfm/ResultDoc/.../83178)

FATF Members and Observers, (2018), *The Financial Action Task Force
(FATF)*, Available at: [http://www.fatf-gafi.org/about/membersandob-
servers/#d.en.3147](http://www.fatf-gafi.org/about/membersandob-
servers/#d.en.3147)

FATF, (2018), "Who we are", *The Financial Action Task Force (FATF)*,
Available at: <http://www.fatf-gafi.org/about/>

Founet,M., (2005), "Sterotype Threat and the Gender Gap in Political
Knowledge", Paper Presented at *the 2005 Rice Undergraduate*, Conference,
Houston, Texas, January 14-16 2005.

G7 Information Center, (1989), "Economic Declaration", *The Financial
Action Task Force(FATF)*, Paris Summit, 16 July 1989, Available at: [http://
www.g8.utoronto.ca/summit/1989paris/communique/index.html](http://
www.g8.utoronto.ca/summit/1989paris/communique/index.html)

Geoghegan, Denis, (2017), *The Successful Leader*, Available at: <https://expertprogrammanagement.com/wpcontent/uploads/edd/2017/02/The-Successful-Leader.pdf>

Goren, Paul, (2012), "Political values and political awareness", *Journal of Critical Review*, No. 4, Vol. 24, pp.505-525.

Görtz, Carl, (2019), "The Significance of Political Awareness: A Literature Review with Meta-analysis", Available at: <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/54237989-a7eb-4e58-aa45.pdf>

Hansen, Kasper M., (2009), "Measuring Political Knowledge", *Paper presented at ECPR Joint Sessions*, Lisbon, April 14-19, 2009., Available at: <https://ecpr.eu/Filestore/PaperProposal/dde5a96e-1483-4a9c-b170-be5ebc6349d6.pdf>

Hass, Leisl; Carole, J.Wilson, (2004), "Comparing the Gap : A Cross National Analysis of Attitudinal Dereferences between Men Women", Presented at *the 2004 Southern Political Science Association's Annual Meeting*, New Orleans, Louisiana.

High-risk and other monitored jurisdictions, (2019), *The Financial Action Task Force (FATF)*, Available at: <http://www.fatf-gafi.org/countries/#high-risk>

Jerit, J. & Barabas, J., (2003), "The Debate over Social Security Reform and Citizen Knowledge", *Annual Meeting of Midwest Political Science Association*, Chicago, IL, April 3-6 2003.

Kimberlee, R., (1998), "Politically Apathetic Youth: A New Generation?", *Renewal*, Vol.6, No.2, P.87-90.

Muzaffar, Muhammad, (2015), "Comparing the Level of Political Awareness among the Students of Social and Nature Sciences: A Case Study of Public Sector Universities in Pakistan", *Pakistan Journal of Life and Social Science*, Vol.13, No. 2, pp.64-67.

Norris, P., (2000), *A Virtuous Circle: Political Communications in Post-Industrial Societies*, London: Cambridge University Press.

Park, A., (1999), "Young People and Political Apathy", in: Jowell, R.,

Curticw, J., Park, A.; Thomsin, K., (ed), *British Social Attitudes, 16th Report*, Aldershot, Dartmouth.

Parrott, Emily, (2017), "Building Political Participation: The Role of Family Policy and Political Science Courses", *Journal of Political Science Education*, No. 4 Vol. 13, pp. 404-425.

Richardson, A., (1990), *Talking about Commitment, The Views of Young People on Citizenship and Volunteering*, London: Social and Community Planning Research

Singleton, J. A., (1966), *Political awareness among students of Southeastern State College*, USA. Southeastern State College: Durant.

Sodaro, M.; Collinwoo, D.W; Dickson, B.J; Klesner, J.L; Sick, T.D., (2001), *Comparative Politics: A Global Introduction*, New York: McGraw-Hill Press.

Stokes S.C., (2000), "Rethinking Clientelism", Paper Presented at the *XXII International Congress of the Latin America Studies Association*, March 16-18.

Sturgis, P., N. Allum, and P. Smith, (2008), "An Experiment on the Measurement of Political Knowledge in Surveys", *Public Opinion Quarterly*, Vol.72, No. 1, PP.90-102.

The Current State of Political Awareness in the U.S., (2018), available at: <http://www.squidoo.com/political-iqt>

Turner, B.S., (2000), "*Islam Civil Society on Citizenship: Reflection on the Sociology of Citizenship and Islamic Studies*", in: N.A Butenschon et al (ed), *Citizenship and the State in the Middle East*, Syracuse University Press.

White, C.; Bruce, S.; Ritchje, J., (2000), *Young People Politics: Political Interest and Engagement amongst 14 to 24 Years old*, York Publishing Service, LTD.